

Отримано: 21 лютого 2022 р.

Прорецензовано: 14 березня 2022 р.

Прийнято до друку: 16 березня 2022 р.

e-mail: 443803917@qq.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-13(81)-17-19

Дун Ці. Маніпулятивні комбінації в англomовному політичному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 17–19.

УДК: 811.11

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7685-4518>

Web of Science Researcher ID AAE-7880-2022

Дун Ці,

аспірантка кафедри англійської філології,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

МАНІПУЛЯТИВНІ КОМБІНАЦІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Статтю присвячено осмисленню політичного дискурсу та його виду. Політична боротьба завжди супроводжується гострою риторикою протидіючих політичних сил. З розвитком медіапростору та з враховуючи скорочення часу, витраченого на орієнтацію у ньому, до політичного тексту пред'являються все вищі вимоги. Текст виступу або письмового звернення має бути яскравим, таким, що запам'ятовується, виділяється на тлі інших численних текстів політичного змісту, нейтральність мови не характерна для політичного дискурсу. При цьому відкрита агітація та пропаганда можуть призвести до «відторгнення» цих ідей з боку аудиторії, у зв'язку з чим виникає потреба у більш «вишуканій» подачі інформації політичного характеру. У процесі політичної комунікації особливо важлива дія, що виробляється на адресата-актора. Цей вплив здійснюється через знак, точніше, через мовленнєвий знак (в опозиції до мовного знаку). Регулятивна дія здійснюється, головним чином, через змістовну сторону повідомлення, форма мовного знаку вторинна. Коли той, хто говорить, робить більший наголос на зміст, він прагне переконати аудиторію у своїй правоті, виникає ситуація переконання. Однак іноді спікер акцентує свою увагу саме на формі. Автор робить форму основним компонентом регулятивного впливу, вона ставиться вище за зміст; форма подається більше як така, відривається від змісту, перетворюється на щось самодостатнє. Роблячи більший наголос на форму, що говорить може справляти певний поетичний ефект, риторичний ефект. Зміст посилюється формою подачі, сенс слова, висловлювання, цілого тексту може бути посилено штучно – за рахунок вибору яскравого слова, яскравого позначення, за рахунок яскравого образу. Такий ефект дії можна назвати маніпулятивним. Механізм маніпулятивних технік запускається за рахунок оцінного компонента, що вводиться в кодоване повідомлення.

Ключові слова: маніпуляція, маніпулятивні техніки, політичний дискурс.

Dong Qi,

graduate student of the English Philology Department,
National Pedagogical Dragomanov University

MANIPULATIVE COMBINATIONS IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE

The article is dedicated to the understanding of the political discourse of that mind. The political struggle is always accompanied by the rhetoric of the opposing political forces. From the development of the media space and from the vorakhovuyuchi fast hour, spent on orientation at the new, to the political text, all things are presented. The text can only be written as a written language, so that it can be remembered, seen on other numerical texts in political circles, the neutrality of the language is not typical for political discourse. With this kind of agitation, that propaganda can lead to the “repeal” of these ideas from the side of the audience, in connection with which it is necessary for more “vishukans” to supply information of a political nature. In the process of political communication, the action that is directed at the addressee-actor is especially important. Tsey vpliv zdiysnyuetsya through a sign, more precisely, through a moving sign (in opposition to a moving sign). It is regulative to act, as the head rank, through the reverse side of the reminder, the form of the moving sign is secondary. If the one who speaks, to rob a bigger voice for the sake of it, you will not change the audience in your rightness, the situation will be blamed for the change. However, sometimes the speaker emphasizes his own respect for the form. The author robs the form of the main component of the regulative inflow, it is put more for zmist; the form is given more like this, it looks like a change, it transforms into a self-sufficient one. Roblyachs have a greater voice on the form, which can be said to cope with a singing poetic effect, a rhetorical effect. Instead of using the form of submission, the sense of the word, the use of words, the whole text can be done piece by piece – for the choice of a bright word, a bright sign, for a bright image. Such an effect can be called manipulative. The mechanism of manipulative techniques is launched for the analysis of the evaluation component, which is entered in the code of the notification.

Keywords: manipulation, manipulative techniques, political discourse.

Постановка проблеми. Проблемі вивчення політичного дискурсу в мовному аспекті а саме, маніпуляції присвячено значну кількість лінгвістичних робіт. Тому, основну увагу вчені приділяють ролі політика, реалізує у своїй промові яскраво виражену маніпулятивну інтенцію. У зв'язку з цим мовний знак як одиниця дискурсу наділяється все більшими повноваженнями: він набуває здатності впливати на кінцеву інтерпретацію знака адресатом. Цим активно користуються політики та журналісти, найчастіше віддаючи пріоритет формі, а не змісту за допомогою створюваних ними оцінювальних елементів.

Актуальність теми цього дослідження зумовлена не тільки зростаючим інтересом до передвиборного дискурсу як у науковому співтоваристві, так і у професійному середовищі політиків й у суспільстві загалом, але й низка чинників, що вказують на необхідність розгляду цього виду дискурсу як різновиду політичного у зв'язку з дискурсивними практиками мовного маніпулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Звернення до етологічного аспекту дослідження мовного маніпулювання у передвиборчому дискурсі є актуальною темою у розробці проблем нового міждисциплінарного спрямування наукових досліджень на стику політичного дискурсу та соціальної етології. Загальну теорію дискурсу описували Н. Д. Арутюнова, Т. А. ван Дейк, В. І. Карасик, Н. Д. Кіщенко, О. С. Кубрякова, М. Л. Макаров, В. М. Русаков, Є. І. Шейгал, І. С. Шевченко.

Природу політичного дискурсу О. М. Баранов, В. З. Дем'янков, С. В. Іванова, В. А. Маслова, Б. П. Паршин, А. П. Чудінов, W. L. Benoit.

Формулювання цілей уточнити феномен мовної маніпулятивної інтенції, її критерії класифікації та особливості реалізації у політичному дискурсі

Мета статті полягає у виявленні мовних механізмів мовленнєвого маніпулювання масовою свідомістю в дискурсі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідно приділити особливу увагу проблемі інтенції, адже саме інтенція є відправною точкою мовної діяльності, що має певну мету.

Поняття інтенції (від лат. *intentio* – Прагнення) означає намір, мета, спрямованість мислення, свідомості на будь-який предмет. Цей феномен був відомий ще за часів Аристотеля (Аристотель 2000), через багато століть ним користувався у своїх працях Фома Аквінський.

Зазвичай, адресант, що говорить, прагне вплинути на адресата промови, щоб співрозмовник зробив необхідну адресанту дію чи початковому етапі спілкування прийняв його позицію. Проблеми інтенції та мовного впливу висувають на порядок денний питання мовного маніпулювання, оскільки прийнято вважати, що мовленнєва дія і є маніпулюванням свідомістю співрозмовника (Беляєва 2009; 15). Як вказує тлумачний словник, термін «маніпуляція» (від лат. *manus* – рука і *plere* – наполювати) позначає в широкому сенсі вмиле поводження з різними об'єктами з певними намірами та цілями. Маніпулятори використовуються також у техніці для управління різними механізмами за допомогою важелів. В переносному значенні під маніпуляцією розуміють прихований вплив на адресата на користь адресанта, причому адресатом прийоми маніпуляції залишаються непоміченими.

Існують визначення маніпуляції, а саме

- форма духовного впливу прихованого панування, що здійснюється насильницьким шляхом;
- панування над духовним станом, управління зміною внутрішнього світу;
- приховане застосування влади (сили) врозріз із гаданою волею іншого;
- обманний непрямий вплив на користь маніпулятора.

О. Л. Доценко справедливо вважає, що характерною рисою маніпуляцією є прагнення отримати односторонній вииграш від комунікації, маючи при цьому прихований характер впливу. Вчений робить висновок про те, що для досягнення успіху адресанта принципово важливими стають мовні засоби, які використовуються (Доценко 2003). За підсумками аналізу різних визначень О.Л. Доценко було виділено провідні ознаки маніпуляції:

- 1) родова ознака – психологічний вплив;
- 2) відношення маніпулятора до маніпулюваного як засіб досягнення власних цілей;
- 3) прагнення здобути односторонній вииграш;
- 4) прихований характер впливу (як факт впливу, та його спрямованість);
- 5) використання (психологічної) сили, гра на слабкостях;
- 6) спонукання, мотиваційне привнесення;
- 7) майстерність та вправність у здійсненні маніпулятивних дій (Доценко 2003).

Маніпуляція першочергово має психологічний аспект, оскільки продуцент прагне вплинути на свідомість людини, її думки та дії, використовуючи механізм маніпуляції (Нікітіна 2006; 104).

Невипадково у багатьох визначеннях маніпуляції використовується термін «вплив».

Таким чином, можна виділити низку основних характеристик маніпуляції:

- об'єкт впливу піддається маніпуляції неусвідомлено;
- вплив відбувається на свідому (розум) та несвідому (інстинкти, емоції) сфері;
- маніпулятор управляє ставленням об'єкта до явищ та предметів навколишнього світу у потрібному для маніпулятора руслі;

- ціль маніпулятора досягається завдяки об'єкту маніпуляції;
- при маніпуляції інформація свідомо спотворена.

Все більший інтерес лінгвістів викликає мовленнєва маніпуляція, яка вивчається через призму мови. Коли на першому плані висувається яскравість подачі сенсу, яскравість перспективи контекстного розвитку, мовний знак набуває маніпулятивного характеру, на смисловому рівні відкривається перспектива розвитку за рахунок образу.

Можливістю створення подібної асиметрії активно користуються політики: вони створюють різні риторичні ефекти, використовують яскраві засоби виразності, звертаючи увагу на начебто ключові елементи змісту, розширюючи чи посилюючи форму їх подачі, що зрештою має потужний ефект впливу.

Такий ефект дії можна назвати маніпулятивним. Механізм маніпулятивних технік запускається за рахунок оцінного компонента, що вводиться в кодоване повідомлення. Оцінка є ключовою у формуванні у адресата ставлення до сприйманого політичного дискурсу, яке зрештою може змінитися в процесі політичної комунікації. Оцінка має регулятивний ефект і створює свого роду «баланс» між формою подачі та змістовною наповненістю тексту, однак може впливати на адресата за рахунок «приховування» одних фактів та «випинання» інших за допомогою створення яскравої образності.

Основними прагматичними «інструментами» тиску на емотивну сферу адресата можуть стати засоби як лінгвістичні – мовні фігури, вибір на користь тих чи інших лексичних і граматичних засобів, – так і паралінгвістичні – певний інтонаційний малюнок, темп мовлення, тембр голосу, жестовий супровід мови, міміка, ситуація мовного спілкування, відсилки до культурми. Правильно розраховану комбінацію усіх цих засобів можна вважати основною для досягнення такої комунікативної ситуації, коли оратор зможе впливати на раціональну, критичну свідомість адресата.

Постійне повернення до оціночних засобів сприяють впізнаванню та запам'ятовуванню політичної фігури, створенню ілюзії знайомства з політичною персоналією та її політичними ідеями. Проте оціночні компоненти є у цих умовах комплексарними. Вони впливають на ірраціональне сприйняття адресата, часто зовсім непомітно. Такий відносно не відчутний персуазивний ефект, тиск на емоційну сферу адресата, в тому числі рахунок мовних засобів, можна вважати однією з характерних рис політичного дискурсу.

Висновки. Таким чином, з вищесказаного можна зробити висновок про те, що маніпуляцію як цілеспрямований вплив на адресата важливо мати на увазі в процесі аналізу політичного дискурсу, що характеризується наявністю суб'єкта, що має певну інтенцію, та об'єкта мовного впливу. Успішна реалізація наміру продуцента електорального мовлення та досягнення мети надати прихований вплив на реципієнта залежать від вибору в передвиборних текстах мішеней маніпуляцій, які зачіпають найбільш уразливі та болючі точки сучасного суспільства.

Джерела та література:

1. Аристотель. Риторика. Поэтика. М.: Лабиринт, 2000. 352 с.
2. Бігунова С. А., Зубілевич М. І. Афіксальна номінація відантропонімних дериватів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2017. Вип. 64. Ч. 1. С. 53–55.
3. Борботько В. Г. Общая теория дискурса: принципы формирования и смыслопорождения: дис. ... д-ра. филол. наук: 10.02.01. Краснодар, 1998. 250 с.
4. Дейк Т.А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / пер. с англ., сост. В. В. Петров; под ред. В. И. Герасимова. М.: Прогресс, 1989. 312 с.
5. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. URL: http://www.koob.ru/docenko_e/psihologia_manipulacii
6. Карасик В. И. О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*: сб. науч. тр. / отв. ред. В. И. Карасик. Волгоград: Изд-во ВГПУ «Перемена», 2000. С. 5–20.
7. Кіщенко Н. Д. Вербалізація концепту WISDOM/МУДРІСТЬ у дискурсі англomовної авторської казки: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Київ, 2017. 189 с.
8. Никитина К. В. Речева маніпуляція як предмет лінгвістического дослідження. *Вестник Башкирского университета*. Уфа, 2006. Т. 11. № 4. С. 104–106.
9. Kishchenko, N. Models of Artistic-Figurative Metaphors of Wisdom in English Fairy Tales. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University: Current Trends in Language Development*. 2019. Is. 9. P. 87–94.
10. Mykhalchuk, N., Bihunova, S., Fridrikh, A., Vietrova, I. Cross-cultural understanding of metaphors in information technology sphere. *Cognitive Studies | Études cognitives*. Warsaw, 2021 (№ 21). P. 16. <https://doi.org/10.11649/cs.2475>.

References:

1. Arystotel. (2000) Rytoryka. Poetyka. [Rhetoric. Poetics]. M.: Labyrint, 352 s. [in Russian]
2. Bihunova S.A, Zubilevykh M.I. (2017) Afiksalna nominatsiia vidantroponimnykh deryvativ [Affixal nomination of anthroponymic derivatives]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Filolohichna»*. Ostroh: Vyd-vo Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Vyp. 64. Ch.1. S. 53–55. [in Ukrainian].
3. Borbotko V. H. (2011) Pryntsyipy formirovaniya dyskursu: ot psikholynhvystyky k lynhvosynerhetyke. [Principles of discourse formation: from psycholinguistics to linguosynergetics], [4-e yzd.]. M.: Lybromkom. 288 s. [in Russian].
4. Deik T. A. van (1989). Yazyk. Poznanye. Kommuniykatsyia [Language. Cognition. Communication] ; per. S anhl., cost. V. V. Petrov; pod red. V. Y. Herasymova. M.: Prohress. 312 s. [in Russian].
5. Dotsenko E.L. Psykhohohyia manyupuliatsyy: fenomeny, mekhanyzmy i zashchyta [Psychology of manipulation: phenomena, mechanisms and protection.]. URL: http://www.koob.ru/docenko_e/psihologia_manipulacii [in Russian].
6. Karasik V. I. (2000) O tipah diskursa. *Yazykovaya lichnost: institutsionalnyi i personalnyi diskurs* [On the types of discourse // Linguistic personality: institutional and personal discourse]: Sb. nauch. tr. Volgograd: Peremena, pp. 5–20. [in Russian].
7. Kishchenko N. D. (2017) Verbalizatsiya kontseptu WISDOM/MUDRIST' u diskursi anglomovnoyi avtorskoyi kazky [Verbalization of the WISDOM/WISDOM concept in the discourse of an English-language author's fairy tale]: dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 "Germanski movy". Kyiv, 189 p. [in Ukrainian].
8. Nyklytyna K.V. (2006) Rechevaia manyupuliatsyia kak predmet lynhvystycheskoho yssledovaniya [Speech manipulation as a subject of linguistic research]. *Vestnyk Bashkyrskoho unyversyteta*. Ufa. T. 11. № 4. S. 104–106. [in Russian].
9. Kishchenko, N. (2019). Models of Artistic-Figurative Metaphors of Wisdom in English Fairy Tales. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University: Current Trends in Language Development*, 9, 87-94 [in English].
10. Mykhalchuk, N., Bihunova, S., Fridrikh, A., Vietrova, I. (2021) Cross-cultural understanding of metaphors in information technology sphere. *Cognitive Studies | Études cognitives*. Warsaw, 2021 (№ 21), 16 p. <https://doi.org/10.11649/cs.2475> [in English].